

บทที่ 6

บทสรุป ปัญหาในการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ค่านิยมในการเลือกคู่สมรสของชายไทยมุสลิมในชุมชนมัสยิดมหานคร มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ เพื่อศึกษาลักษณะของการเลือกคู่สมรส ศึกษาค่านิยมในการเลือกคู่ครองของชายไทยมุสลิม และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการเลือกคู่สมรสระหว่างอดีตกับปัจจุบัน โดยการศึกษาวิจัยในลักษณะขององค์รวม (Holistic approach) โดยการศึกษาสภาพทั่วไป ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานต่างๆ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropology fieldwork) มีเทคนิคการวิจัยคือการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – dept interview) และการใช้แบบสัมภาษณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือชายไทยมุสลิม ในชุมชนมัสยิดมหานคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ที่ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำนวน 10 ราย และชายไทยมุสลิมที่เป็นโสด ที่มีอายุระหว่าง 17 - 35 ปี 50 คน และประชากรชายไทยมุสลิมที่สมรสแล้วที่มีอายุระหว่าง 35 - 70 ปี จำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งตัวเลขและการพรรณนา กล่าวคือ ข้อมูลสัมภาษณ์เจาะลึกจะนำมาทำ Anthropological analysis เพื่อแยกกลุ่มตัวแปร เป็นหมวดหมู่ ประมวลผล และนำเสนอโดยการพรรณนา (Thick description) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีกับการเลือกคู่สมรสเชิงสังคมวิทยา คือ ทฤษฎีความคล้ายคลึง (Homogamy Theory) , ทฤษฎีความแตกต่าง (Heterogamy Theory) , ทฤษฎีความใกล้ชิด (Propinquity Theory) และด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีอุดมคติ (Ideal Mate Theory) , ทฤษฎีคล้าย บิดามารดา (Parental Image Theory) และทฤษฎีความต้องการที่ส่งเสริมกัน (Complementary Need Theory) เพื่อศึกษาว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะและค่านิยมในการเลือกคู่สมรสสอดคล้องกับสมมติฐานทั้งหมด 13 ข้อที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยมีสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสโดยผู้ใหญ่มิมีส่วนร่วม มากกว่าเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง
2. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีอายุใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีอายุห่างกัน
3. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีการศึกษาใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาน้อยกว่า
4. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่างกัน
5. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีตำแหน่งทางสังคมในระดับใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน
6. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรูปร่างหน้าตาดี มากกว่าคู่สมรสที่มีรูปร่างหน้าตาไม่ดี
7. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีศาสนาเดียวกัน มากกว่าคู่สมรสที่ศาสนาต่างกัน
8. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่ปฏิบัติตามหลักศาสนา มากกว่าคู่สมรสที่ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนา
9. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามหลักศาสนา มากกว่าคู่สมรสที่อยู่ในกลุ่มบุคคลต้องห้ามตามหลักศาสนา
10. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสโดยยึดถือความรักที่มีต่อกัน มากกว่าเลือกคู่สมรสโดยไม่มีความรักต่อกัน
11. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีความใกล้ชิด มากกว่าคู่สมรสที่ห่างเหินกัน
12. ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีรสนิยมต่างกัน
13. ค่านิยมในด้านต่างๆเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรสของชายไทยมุสลิมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ผลการวิจัย

ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา อายุ

1. การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่ ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง มากกว่าคู่สมรสที่เลือกโดยผู้ใหญ่
2. อายุ ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีอายุใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีอายุห่างกัน
3. ระดับการศึกษา ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีการศึกษาใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาน้อยกว่า
4. รายได้ ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่างกัน
5. ตำแหน่งทางสังคม ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีตำแหน่งทางสังคมในระดับใกล้เคียงกัน มากกว่าคู่สมรสที่มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน
6. รูปร่างหน้าตา ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรูปร่างหน้าตาดี มากกว่าคู่สมรสที่รูปร่างหน้าตาไม่ดี

ด้านปัจจัยทางศาสนา

7. การนับถือศาสนา ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีศาสนาเดียวกัน มากกว่าคู่สมรสที่ต่างศาสนา
8. การปฏิบัติตามหลักศาสนา ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่ปฏิบัติตามหลักศาสนา มากกว่าคู่สมรสที่ไม่ศานาปฏิบัติตามหลักศาสนา
9. บุคคลที่ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามหลักศาสนา ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามหลักศาสนา มากกว่าคู่สมรสที่อยู่ในกลุ่มบุคคลต้องห้ามตามหลักศาสนา

ด้านปัจจัยทางจิตวิทยา

10. ความรัก ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสโดยยึดถือความรัก มากกว่าเลือกคู่สมรสโดยไม่มีความรักต่อกัน
11. ความใกล้ชิด ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีความใกล้ชิด มากกว่าคู่สมรสที่ห่างเหินกัน

12. รสนิยม ชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน มากกว่า คู่สมรสที่รสนิยมต่างกัน

13 การเปลี่ยนแปลง ลักษณะและค่านิยมในด้านต่างๆเกี่ยวกับการเลือก คู่สมรสของชายไทยมุสลิมเกือบไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ในภาพรวมชายไทยมุสลิมจะเลือกคู่สมรสด้วยตนเองมากกว่าผู้ใหญ่จัดหาให้ โดยเลือกคู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ ศาสนา อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทางสังคม และรสนิยม

การเลือกคู่สมรสระหว่างอดีตกับปัจจุบันในภาพรวมมีความเปลี่ยนแปลงไม่เด่นชัด แต่พอจะกล่าวได้ว่า ชายไทยมุสลิมที่จะเลือกคู่สมรสในปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อ ความรัก ความใกล้ชิด และรูปร่างหน้าตาที่ดีของคู่สมรสมากกว่าชายไทยมุสลิมที่เลือกคู่สมรสในอดีต การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุดระหว่างอดีตกับปัจจุบันคือ บทบาทและอิทธิพลของผู้ใหญ่และครอบครัวต่อการตัดสินใจเลือกคู่สมรสในปัจจุบันลดน้อยลงกว่าในอดีต

ปัญหาในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ประสบอุปสรรคและปัญหาไม่มากนักด้วยเหตุว่าผู้วิจัยได้เข้า ชุมชนที่ทำการศึกษาก่อนการทำวิทยานิพนธ์เป็นเวลานาน เพราะชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนแห่งแรกๆ ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังแต่เข้าศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชามานุษยวิทยา นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับชุมชนแห่งนี้ กล่าวคือ ผู้วิจัยมีบรรพบุรุษเป็น ชาวมุสลิม และหลายท่านได้ฝังศพที่ชุมชนแห่งนี้ เช่น ตาหวดของผู้เขียน (พระนิพนธ์นิติสิทธิ์) เป็นต้น โดยเวลาเกือบ 50 ปี คุณตาของผู้วิจัยจะมาประกอบพิธีทางศาสนาเกี่ยวกับญาติผู้ล่วงลับ ไปแล้วที่เป็นชาวมุสลิมที่ชุมชนแห่งนี้ปีละ 2 ครั้งไม่ได้ขาด นอกจากนี้คุณตาของผู้วิจัยยังเป็น เพื่อนกับผู้อาวุโสที่สุดของชุมชนแห่งนี้ซึ่งท่านผู้นี้เป็นที่นับถือของชาวชุมชนโดยทั่วไป จึงทำให้ ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจจากชาวชุมชนอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ชุมชนแห่งนี้ถูกศึกษาวิจัยทาง สังคมศาสตร์มาแล้วพอสมควรจึงทำให้มีความเคยชินในระดับหนึ่งกับผู้ที่จะมาทำการ ศึกษา วิจัย จึงทำให้การวิจัยในแต่ละขั้นไม่ว่าการขอข้อมูลด้านเอกสาร การสังเกตการณ์และการ สัมภาษณ์ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้หัวข้อที่ทำการศึกษาวิจัยไม่ได้เป็นเรื่องที่ ละเอียดอ่อนหรือหมิ่นเหม่ต่อการขัดแย้งแต่ประการใด อุปสรรคหรือปัญหาจึงไม่มีมากนักตลอด ทำการวิจัย นอกจากนี้ปัญหาเล็กน้อยๆ เช่น การใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้สูงอายุมีอุปสรรคบ้าง

กล่าวคือ ผู้ที่ส่งแบบสอบถามต้องอ่านและอธิบายความหมายให้แก่ผู้สูงวัย เนื่องด้วยปัญหาสุขภาพ เช่น ปัญหาทางสายตา

ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ก็คือ ไม่สามารถพักอยู่ในชุมชนที่ศึกษาได้ เนื่องจากความจำกัดของสถานที่ จึงไม่สามารถศึกษาอย่างเต็มรูปแบบการวิจัยทางมานุษยวิทยา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีวิถีชีวิต ความเชื่อ แตกต่างจากผู้วิจัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องศึกษาความเชื่อ ข้อห้าม และเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับชาติพันธุ์นั้นให้เกิดความเข้าใจเสียก่อน เช่นเดียวกับการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมที่มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาศาสนาอิสลามเพื่อทราบวิถีปฏิบัติ ข้อห้ามต่างๆให้เป็นที่เข้าใจเสียก่อนที่จะลงสนามวิจัย เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด และความผิดพลาดอื่นๆ ซึ่งหากละเลยในความสำเร็จในข้อนี้ก็อาจจะสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่ดีหรือความเข้าใจผิดระหว่างผู้วิจัยกับชาวชุมชนที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาได้ และอาจจะทำให้การศึกษาล้มเหลวหรือไม่ประสพผลสำเร็จเท่าที่ควร

การศึกษาที่ต้องลงไปคลุกคลีกับประชากรที่ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ถือเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่ง เพราะการสร้างสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจระหว่างกันนั้นจะทำให้การวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่น นับรวมถึงข้อมูลที่ได้รับก็จะมีคุณค่าใกล้เคียงต่อความเป็นจริง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นสามารถสร้างได้ด้วยการแสดงตน และวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการวิจัย มีความจริงใจและความเคารพซึ่งกันและกัน นับรวมถึงระยะเวลาที่นานพอที่จะสามารถสร้างความไว้วางใจและความสนิทสนมระหว่างกัน

การเข้าชุมชนหากไม่ทราบว่า จะเริ่มเข้าชุมชนได้อย่างไรมีข้อเสนอแนะว่าอาจจะเริ่มแนะนำตัวที่โรงเรียนบำรุงอิสลามวิทยา ซึ่งเจ้าหน้าที่ครูอาจารย์ทุกท่านพร้อมที่จะให้คำปรึกษาและความร่วมมือเป็นอย่างดีหรืออาจจะเจาะจงเข้าพบอาจารย์อรุณี เล็กเพชร หรืออาจารย์วัฒนา วีรกิจพาณิชย์โดยตรงก็ได้ ในกรณีที่ผู้วิจัยต่อไปไม่สามารถพักในบริเวณชุมชนได้มีข้อเสนอแนะว่า หากมาวันสำคัญทางศาสนาเช่น วันละหมาดรวมทุกวันศุกร์หรือวันสำคัญทางศาสนาวันอื่นๆ อาจจะได้พบกับชาวชุมชนมากมายในทุกเพศทุกวัย แต่ก็ยากที่จะสัมภาษณ์คงจะมีโอกาสได้เพียงสังเกตการณ์เท่านั้น เนื่องจากวันดังกล่าวนอกจากชาวมุสลิมจะประกอบศาสนกิจแล้วยังเป็นเสมือนวันที่พบปะสังสรรค์กันระหว่างชาวมุสลิมด้วยกัน จึงไม่มีเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์มากนัก

ฉะนั้นหากต้องการสัมภาษณ์หรือเพียงมาติดต่อเพื่อขออนุญาตเข้าชุมชนก็ควรมาในวันอื่นที่ไม่ใช่ วันสำคัญทางศาสนา

ในส่วนของการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรสนั้นหากจะมีการวิจัยต่อไปก็อาจจะศึกษาเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรสของผู้หญิงชาวมุสลิมว่ามีค่านิยมที่มีความเหมือนและแตกต่างจากผู้ชายอย่างไรบ้างหรืออาจจะใช้ตัวแปรในการวิจัยที่แตกต่าง หรือ ศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนชาวมุสลิมแห่งอื่นๆ นับรวมถึงระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างไปก็เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ นับรวมถึงการเสริมในสิ่งที่ผู้วิจัยต่อไปเห็นว่างานวิจัยชิ้นนี้ยังขาดตกบกพร่องอยู่ ก็คงจะสามารถสร้างองค์ความรู้ทางด้านการเลือกคู่สมรสและด้านอื่นๆของชาวมุสลิมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น